

Vlaanderen
is materiaalbewust

MVO-JAARVERSLAG 2023

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

////////////////////////////////////

MVO-JAARVERSLAG

2023

////////////////////////////////////

MVO-jaarverslag 2023

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) betekent dat een organisatie sociale, ethische en milieukwesties in haar activiteiten en kernstrategie integreert. De visie op MVO van de OVAM zit sinds 2019 verankerd in haar MVO-beleidsverklaring. De laatste versie dateert van 2024 en is te vinden op [MVO Beleidsverklaring](#).

Van 2017 tot 2023 vormde het VOKA Charter Duurzaam Ondernemen (VCDO) het kader voor de MVO-werking van de OVAM. Dit is een initiatief van de werkgeversorganisatie VOKA dat bedrijven en andere organisaties stimuleert om hun werking te verduurzamen. De zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of kortweg SDG's) van de Verenigde Naties vormen hiervoor het kader. Alle kandidaten worden elke drie jaar geaudit op het naleven van milieu- welzijns- en HR-regelgeving. Daarnaast moet elke deelnemer jaarlijks een actieplan opmaken met minstens tien acties die een positieve impact hebben op de maatschappij. Die actieplannen worden jaarlijks door VOKA geëvalueerd. De OVAM is er elk jaar in geslaagd om het certificaat te behalen. Dankzij deze inzet kregen we in 2020 de titel 'SDG Pioneer', uitgereikt vanuit CIFAL Flanders, dat deel uitmaakt van het UNITAR-netwerk, het United Nations Institute for Training and Research.

Interne MVO-werking

De MVO-beleidsverklaring van de OVAM focust zich op de voor haar prioritaire SDGs. Die hebben deels te maken met de externe werking van de OVAM (beleidsplanning, opvolging en uitvoering) en deels met de interne werking van de OVAM (energieverbruik, mobiliteit, ...). In dit jaarverslag focussen we ons op onze interne MVO-werking.

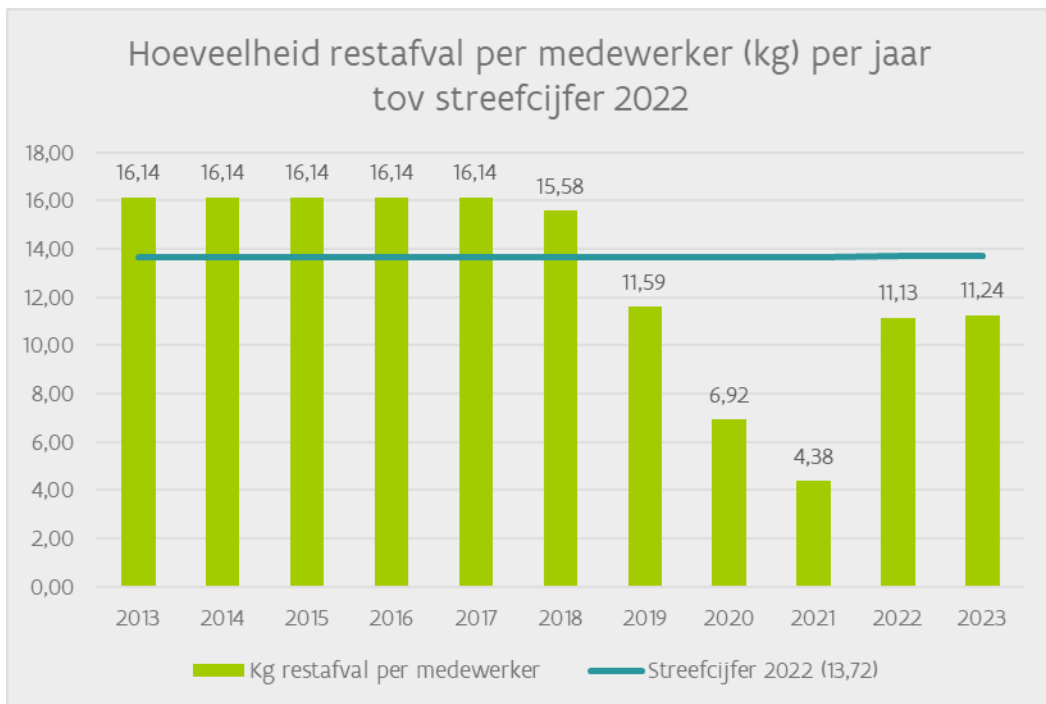
De MVO-coördinator coördineert de interne MVO-werking en laat zich daarbij ondersteunen door de MVO-werkgroep, die bestaat uit enthousiaste vrijwilligers van de OVAM.

1 Overzicht prioritaire interne MVO-thema's

1.1 AFVALBEHEER

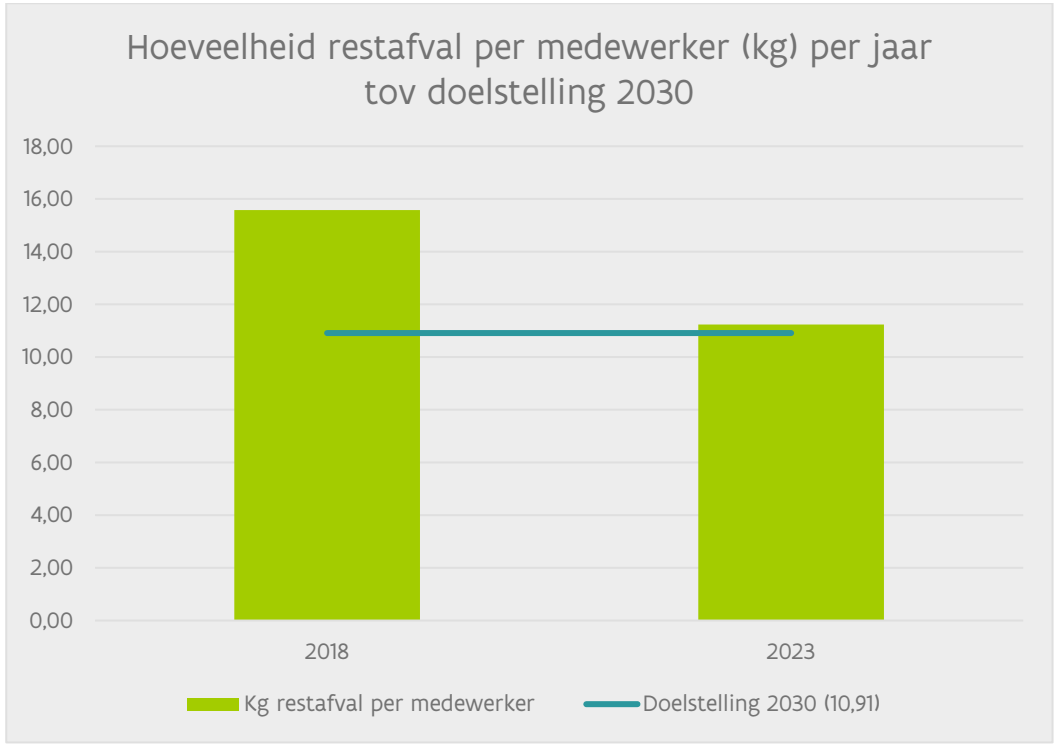
We monitoren jaarlijks het afvalverbruik van het ganse gebouw. In 2023 is dit, naast het afval van de OVAM-medewerkers, ook afval van de personeelsleden van VMM, VSV en het Facilitair Bedrijf. We berekenen, op basis van de totale hoeveelheid ingezameld restafval, een hoeveelheid restafval per hoofd. In 2022 haalden we als organisatie de Vlaamse doelstelling die in het 'Uitvoeringsplan Huishoudelijk Afval en Gelijkaardig Bedrijfsafval' voorop werd gesteld (reductie van 15 % restafval tegen 2022 t.o.v.. 2013). Ons afvalverbruik van 2023 wordt in de volgende grafiek vergeleken met de doelstelling ten opzichte van 2022, om de trend van de laatste jaren te bekijken.

Figuur 1. Hoeveelheid restafval per werknemer per jaar, sinds 2013, met streefcijfer 2022

In 2023 werd het nieuw uitvoeringsplan, 'Lokaal Materialenplan', goedgekeurd met ook een nieuwe Vlaamse doelstelling. We wensen in Vlaanderen een reductie van het bedrijfsrestafval te behalen van 30 % ten opzichte van 2018-2020. Er wordt voorgesteld om, in kader van deze MVO-jaarrapportage, opnieuw rekening te houden met deze Vlaamse doelstelling.

Figuur 2. Hoeveelheid restafval per werknemer per jaar, ten opzichte van referentiejaar 2018.

In grafiek 2 zien we de hoeveelheid restafval per medewerker in het ganse gebouw voor 2023, ten opzichte van referentiejaar 2018 en ter opvolging van de doelstelling voor 2030. We ambiëren een daling van 30 % ten opzichte van 2018. We merken op dat dit een haalbare doelstelling is, gezien we in 2023 niet ver boven dit streefcijfer zitten. Let wel; 2023 was een jaar waarin we in verbouwingen zaten.

Het contract met de afvalophaler wordt beheerd door het Facilitair Bedrijf¹ en omvat het afval van het volledige gebouw, dus naast de OVAM-medewerkers ook de onderhuurders (in 2023 VSV en VMM) en de personeelsleden vanuit het Facilitair Bedrijf die werken in het gebouw. Het zal kwestie zijn van voldoende met de andere onderverhuurders te communiceren over de sorteerinstructies, opdat iedereen correct met afval omgaat.

¹ Het Facilitair Bedrijf ondersteunt entiteiten binnen de Vlaamse overheid en lokale besturen met facilitaire dienstverlening.

1.2 DUURZAAM AANKOOPBELEID

1.2.1 Wat verstaan we bij OVAM onder 'duurzame aankopen' ?

Streven naar duurzame en innovatieve overheidsopdrachten is één van de klemtonen van het [Vlaams plan overheidsopdrachten](#).

In een mededeling van 5 september 2008 besliste de Vlaamse Regering om ten aanzien van alle entiteiten van de Vlaamse overheid volgende definitie te hanteren van de term 'duurzame overheidsopdrachten': "Duurzame overheidsopdrachten is de benadering waarbij publieke overheden milieu-, sociale- en economische criteria integreren in alle fases van hun aankoopproces van leveringen, werken en diensten, en dus de verspreiding van milieubesparende technologieën, sociale innovatie en de ontwikkeling van milieu-, socio- en ethisch verantwoorde producten en diensten bevorderen, door het zoeken naar oplossingen die de minste impact op het milieu hebben gedurende hun volledige levenscyclus en sociaal en ethisch verantwoord zijn".

1.2.2 Hoe gaat de OVAM om met duurzame aankopen?

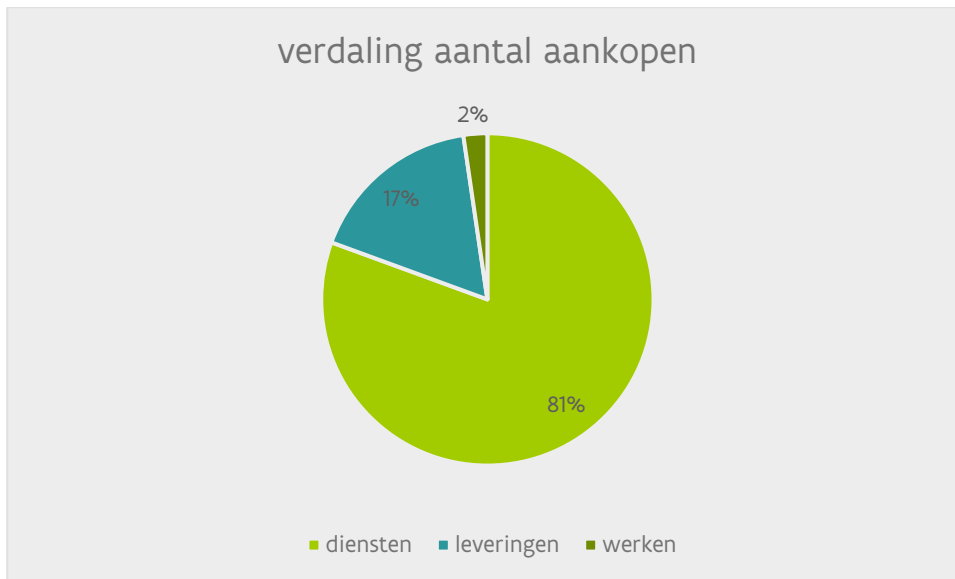
Sinds 2020 wordt van elke OVAM-aankoper verwacht dat hij/zij aangeeft of er duurzaamheidscriteria werden toegepast in de aankoop. Het is de aankoper zelf die op basis van een handleiding beslist om al dan niet aan te duiden of hij/zij dat al dan niet gedaan heeft.

Ook voor aankopen die gebeuren met behulp van raamcontracten van de Vlaamse overheid, moeten onze aankopers aangeven of er duurzaamheidscriteria werden toegepast. Het overgrote deel van die raamcontracten wordt ter beschikking gesteld door het Facilitair Bedrijf. Raamcontracten bieden doorgaans een breed gamma aan producten en diensten aan. Het is aan de OVAM-aankopers om te beslissen om voor de duurzame of niet-duurzame variant te kiezen.

	Aantal aankopen	Totaalbedrag (€ incl. BTW)
Aankopen waarbij wél duurzaamheidscriteria werden toegepast	98 (14,26 %)	6.862.534,42 (20,18 %)
Aankopen waarbij geen duurzaamheidscriteria werden toegepast	589 (85,74 %)	27.144.142,31 (79,83 %)
TOTAAL	687	34.006.676,73

Tabel 6. overzicht van aantal aankopen en bijhorend bedrag (toestand midden januari 2024)

In 2023 paste de OVAM slechts in 14,26 % van haar aankopen duurzaamheidscriteria toe. Het gaat daarbij om 20,18 % van het door de OVAM gespendeerde bedrag. Dat valt grotendeels te verklaren door het feit dat de meerderheid van de OVAM-aankopen diensten zijn. Voor bestellingen van concrete producten en voor de aanbesteding van werken bestaat er in Vlaanderen al heel wat expertise op vlak van duurzame aankopen. Voor een duurzame aanbesteding van diensten zijn de mogelijkheden voorlopig beperkt.

1.2.3 Concrete case: Duurzame smartphones

- OVAM-collega's werken met een laptop en smartphone van de werkgever.

In het najaar van 2022 werd een proefproject opgestart met een 20-tal Fairphones. Dit zijn smartphones die op zodanige manier ontwikkeld zijn dat de impact ervan op mens en milieu zoveel mogelijk tot een minimum wordt herleid. Na 3 en 6 maanden werd een tevredenheidsenquête gehouden. Uit de enquête blijkt dat men in het algemeen meer tevreden is met de Fairphone dan de Samsung.

De directieraad besliste op basis van de evaluatie om het aantal duurzame smartphones te verhogen, het gebruik te promoten en hierrond ook extern te communiceren. Na één à twee jaar zal een nieuwe evaluatie plaatsvinden. Daarnaast onderzoekt het team ICT de mogelijkheden om refurbished smartphones aan te kopen en na te gaan bij collega-entiteiten hoe zij eventueel inspelen op het vergroten van de gebruikerstevredenheid.

1.2.4 Concrete case: de CO₂-prestatieladder

Sinds de zomer van 2022 neemt de OVAM in al haar bestekken voor bodemsaneringswerken de CO₂-prestatieladder op. Dit is een duurzaamheidsinstrument uit Nederland dat bedrijven en overheden helpt bij de reductie van CO₂ en kosten, binnen de bedrijfsvoering, in projecten én in de keten. De ladder wordt als CO₂-managementsysteem en als aanbestedingsinstrument gebruikt. Meer info op [Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen \(SKAO\) \(co2-prestatieladder.be\)](https://www.stichtingklimaatvriendelijk.nl/aanbesteden-ondernemen/skao-co2-prestatieladder).

In een aanbesteding met de CO₂-prestatieladder hebben inschrijvers die werk maken van het in kaart brengen en reduceren van hun CO₂-uitstoot via de implementatie van de CO₂-prestatieladder een gunningsvoordeel. Dat bleek te werken. In 2023 lanceerde de OVAM 16 bestekken voor bodemsaneringswerken. Alle saneringsaannemers die zich inschreven voor één of meerdere van die bestekken, hadden zich ingeschreven voor de CO₂-prestatieladder.

1.3 ENERGIE

1.3.1 Doelstelling

De OVAM streeft in haar MVO-beleidsverklaring van 2022 naar een reductie van 35 % van haar primair energiegebruik² in 2025 ten opzicht van het referentiejaar 2015.

Deze doelstelling is scherper dan die we geformuleerd hadden in de MVO-beleidsverklaring van 2019. In 2019 hadden we deze doelstelling gebaseerd op de doelstelling voor de ganse Vlaamse overheid (Actieplan Energie-efficiëntie voor de Vlaamse overheid – VR 2016 0107 DOC.0713/1BIS). De verscherping is gebaseerd op de bijsturing van het intern Klimaatplan Vlaamse overheid (VR 2022 1507 DOC.0869/1BIS). Er zijn enkele verschillen tussen de Vlaamse reductiedoelstellingen en de OVAM-reductiedoelstellingen:

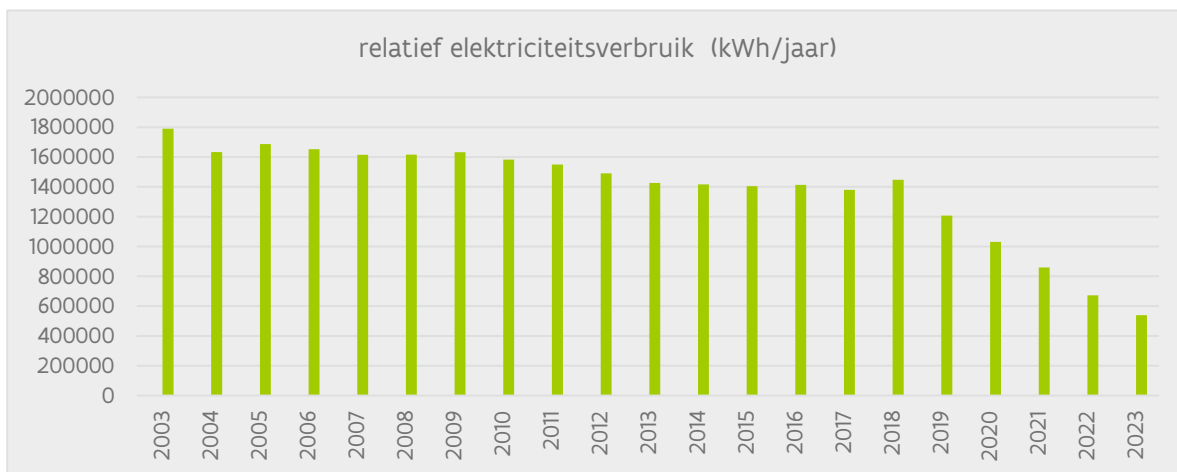
- De Vlaamse overheid ambieert de doelstellingen te behalen tegen 2030. De OVAM ambieert deze te behalen tegen 2025. Deze vervroeging is gebaseerd op de voorbeeldrol die de OVAM als milieuadministratie ambieert en vermits de verbouwingen van het Vlaams Administratief Centrum Rik-Wouters in Mechelen zouden moeten klaar zijn tegen eind 2025.

Omdat de OVAM geen huurder meer is van het gebouw waarin ze is gehuisvest, is haar impact op deze indicator zeer beperkt. In het kader van een transparant MVO-beleid, blijft de OVAM hier wel over rapporteren in haar jaarlijks MVO-jaarverslag.

² Gasverbruik + 2,5 x elektriciteitsverbruik

1.3.2 Relatief energieverbruik

In het verleden monitorde de OVAM steeds het elektriciteits- en gasverbruik van het ganse 'OVAM-gebouw'. Dat komt overeen met het werkelijke energieverbruik van de OVAM tot en met 2011³. Tot 2011 werd het ganse gebouw aan de Stationsstraat immers enkel gebruikt door de OVAM. Vanaf 2012 is een deel van het OVAM-gebouw onderverhuurd aan Vlaco, VSV, VMM, T-groep en/of Plan-C. Omdat het onderverhuurde stuk qua vierkante meters nooit meer dan 9 % bedroeg, hebben we daar de afgelopen jaren telkens abstractie van gemaakt. Sinds juli 2022 staat meer dan de helft van het OVAM-gebouw leeg omwille van intensieve verbouwingen. Dat was in gans 2023 eveneens het geval. Vanaf het jaarverslag van 2023 houden we dan ook rekening met het relatief bezettingspercentage van het VAC door de OVAM in het totale energieverbruik. Dat betekent dat we voortaan een correctiefactor zullen toepassen op het energieverbruik. Vooral voor 2023 is dat relevant omdat meer dan 50 % van het gebouw werd ingenomen door de verbouwingen. Van zodra we een volwaardig VAC zijn en de andere gebruikers ook hun intrek zullen nemen, zal het aandeel van de OVAM nog verder afnemen.

Figuur 6. Relatief elektriciteitsverbruik van de OVAM sinds 2003. Deze figuur houdt rekening met het relatief bezettingspercentage door de OVAM in het gebouw waarin ze was gehuisvest.

³ Met uitzondering van het elektriciteitsverbruik. Daar zit ook het elektriciteitsverbruik van de parkeergarage in, wat uiteraard een overschatting is voor de OVAM.

In 2023 zat de OVAM ruim onder de beoogde doelstelling voor haar relatief primair energieverbruik. De lage cijfers voor 2022 en 2023 zijn evenwel het gevolg van de verbouwingen, waarbij een groot deel van het gebouw leeg stond. De verbouwingen houden wel een zware energetische renovatie in. We zullen pas vanaf 2025 of 2026 betrouwbare cijfers kunnen voorleggen over ons primair energieverbruik.

1.4 MOBILITEIT

1.4.1 Woonwerkverkeer

Een gezonde en propere leefomgeving is essentieel voor het welzijn van onze maatschappij. Om de impact van onze dienstverplaatsingen en woon-werkverkeer zoveel mogelijk te verlagen, passen we het STOEP-principe consequent toe⁴.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal personeelsleden dat gebruik maakt van fiets en/of openbaar vervoer voor woon-werkverkeer	73,3%	71,1%	71,9%	74,0%	75,5%	65,2% ⁵	68,5%	76,61%	78,96%

Tabel 9. overzicht van woonwerkverkeer sinds 2015. In deze tabel is het percentage werknemers weergegeven dat in de loop van 2023 minstens 1 x een fietsvergoeding heeft aangevraagd, minstens een gedeelte van het jaar over een abonnement voor het openbaar vervoer beschikte en/of terugbetaling heeft aangevraagd van één of of meerdere ééndags- en/of meerrittenkaarten.

De cijfers uit tabel 9 zijn afkomstig uit het Vlimpers-systeem (online HR-managementsysteem binenn de Vlaamse overheid) en zijn gebaseerd op het aantal abonnementen voor openbaar vervoer, het aantal aanvragen voor terugbetalingen van één-of meerritten-kaarten en het aantal aanvragen voor een fietsvergoeding. Collega's die er voor kiezen om geen fietsvergoeding aan te vragen of dat vergeten zijn, zijn dus niet opgenomen in voormelde cijfers. Personen die er bijvoorbeeld voor kiezen om in de winter met de wagen te komen maar in de zomer voor enkele maanden met de fiets, zijn wel in deze cijfers opgenomen. Dit is dus slechts een benadering van de werkelijkheid.

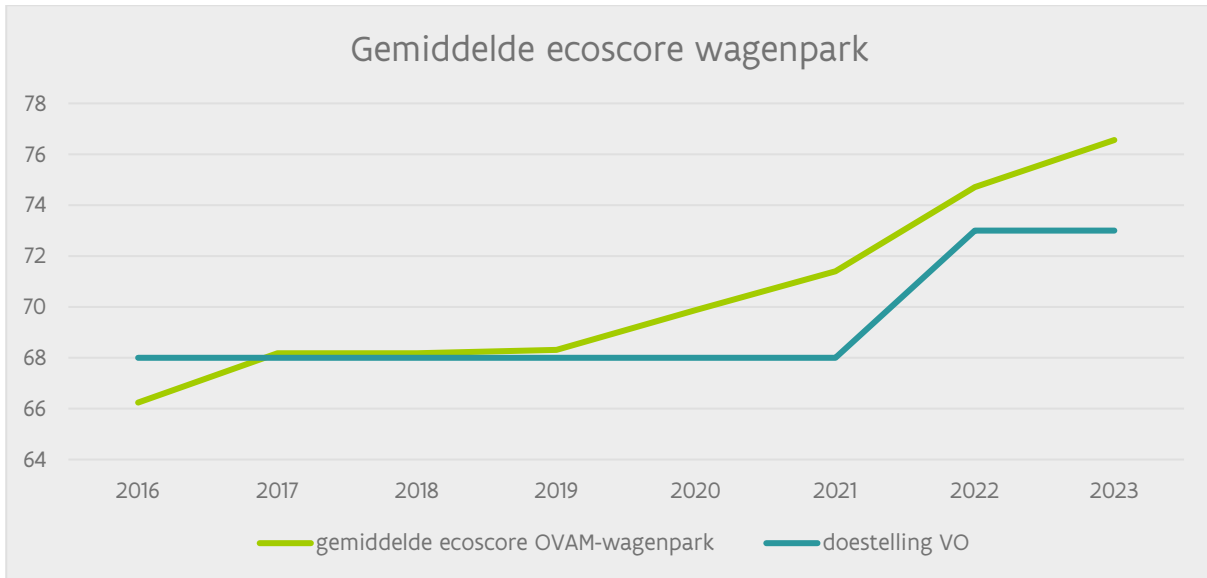
1.4.2 Dienstverplaatsingen met de wagen

Voor de cijfers over dienstverplaatsingen met dienstwagens, persoonlijke wagens en het vliegtuig verwijzen we naar het volgende hoofdstuk over de CO₂-uitstoot van de OVAM.

⁴ Door de opmars van elektrische vervoersmiddelen, evolueerde het STOP-principe stilaan naar het STOEP-principe. In volgorde van voorkeur: **S**tappen (voetgangers) – **T**rappen (fietsers) – **O**penbaar vervoer – **E**lektrisch vervoer – **P**ersonenwagen/Privé (individueel gemotoriseerd vervoer)

⁵ De sterke afwijking ten opzichte van de vorige jaren is het gevolg van het verplichte telewerk en het feit dat heel wat collega's in 2020 hun jaarabonnement op het openbaar vervoer niet hebben verlengd.

////////////////////////////////////

figuur 9. Evolutie van gemiddelde ecoscore van het OVAM-wagenpark. In 2023 verstrengde de Vlaamse overheid de norm van 68 naar 73

1.4.4 Blue-Bike

De OVAM beschikt al jarenlang over verschillende Blue-Bike-abonnementen. In 2023 begonnen we met het gebruik van digitale Blue-Bike-vouchers om het gebruik verder te vergemakkelijken.

1.5 CO₂-UITSTOOT

De transitie naar een CO₂-neutrale toekomst is de grootste uitdaging van deze generatie. Uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de broeikasgasemissies materiaal gerelateerd zijn. Door het sluiten van materiaalkringlopen dragen we bij aan een verlaging van broeikasgasemissies. De OVAM streeft tegen 2025 naar een reductie met 55 % van onze CO₂-uitstoot (verwarming en dienstverplaatsingen) ten opzichte van 2015.

Deze doelstelling is scherper dan die we geformuleerd hadden in de MVO-beleidsverklaring van 2019. In 2019 hadden we deze doelstelling gebaseerd op de doelstelling voor de ganse Vlaamse overheid (Actieplan Energie-efficiëntie voor de Vlaamse overheid – VR 2016 0107 DOC.0713/1BIS). De verscherping is gebaseerd op de bijsturing van het intern Klimaatplan Vlaamse overheid (VR 2022 1507 DOC.0869/1BIS). Er zijn enkele verschillen tussen de Vlaamse reductiedoelstellingen en de OVAM-reductiedoelstellingen:

//

afnemen. Op onze dienstverplaatsingen hebben we wel impact, door o.a. de verdere vergroening van ons wagenpark ende verdere stimulering van het STOEP-principe.

1.6 WELZIJN

De motivatie en het welzijn van het OVAM-personeel is de belangrijkste succesfactor voor het bereiken van onze doelstellingen als organisatie. We volgen het welzijn van onze medewerkers op en ondernemen acties om dit te verbeteren waar nodig. Gezien het belang van dit thema, bestaan hiervoor twee aparte werkgroepen:

- een werkgroep voor het ganse VAC⁶, waarin de gebouwbeheerder, de eigenaar en alle gebruikers van het VAC zetelen. Deze werkgroep focust zich op de logistieke aspecten van welzijn. Doorgaans heeft dat te maken met het gebouw waarin de OVAM gevestigd is (temperatuur, voorzieningen ...).
- Een interne OVAM-werkgroep psychosociaal welzijn

Dit thema wordt m.a.w. niet opgevolgd door de MVO-werkgroep.

In 2022 werd de 'risicoanalyse psychosociale aspecten' uitgevoerd⁷. Met de ondersteuning van IDEWE werd het personeel bevraagd van 29 augustus tot 21 september 2022. In 2023 werden voor alle leidinggevendenden, voor de directie en per afdeling workshops en brainstormsessies georganiseerd waarin de resultaten van deze risicoanalyse werden besproken. Op basis daarvan werden een aantal acties geformuleerd. De resultaten en acties werden OVAM-breed gecommuniceerd. Alle acties werden opgenomen in het jaaractieplan 2023.

De focus lag op de volgende werkthema's:

- Werkdruk
- Lawaaihinder
- Disconnectie
- Digitalisering (introduceer en opleiding Sharepoint)
- Ergonomie (zie [rapportage ergonomie 2023.pdf](#))

We startten eveneens een 'Stappenplan agressie voor slachtoffers' op. Daarin werd een onderscheid gemaakt tussen agressie van op afstand of 'face to face'. Dit project wordt ondersteund door HR, de vertrouwenspersonen en buddy's. In 2023 werd hiervoor een specifieke opleiding georganiseerd binnen de OVAM.

⁶ Vlaams Administratief Centrum

⁷ Zie rapportage 2022

//

